

АНАЛІЗ стану соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за 2021 рік

I. Загальні результати моніторингу

Постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики» затверджено:

- Порядок проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики (далі – Порядок);

- Методику проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики (далі – Методика).

Щорічна оцінка соціально-економічного розвитку областей та міста Києва здійснюється за переліком показників, наведених у додатку 2 до Порядку.

Відповідно до положень Порядку оцінка здійснюється на підставі наявних даних офіційної статистики та інформації центральних та місцевих органів виконавчої влади за 64 показниками, що характеризують ситуацію за 12 напрямками в різних сферах соціально-економічного розвитку регіонів, визначено місце кожного регіону за окремим напрямом та узагальнююче рейтингове місце за усіма напрямками оцінки.

Разом з тим, Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022, строк дії якого продовжено Указом Президента України від 18.04.2022 № 259/2022, в Україні введено воєнний стан, спричинений військовою агресією російської федерації проти України.

В умовах воєнного стану, отримання інформації від центральних та місцевих органів виконавчої влади, відповідальних за подання інформації необхідної для проведення моніторингу, було ускладнено.

У зв'язку із зазначеним, а також враховуючи наявну гостру необхідність у фіксуванні ситуації соціально-економічного розвитку як в країні в цілому, так і по кожному регіону, моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2021 рік здійснено на підставі наявної інформації Мінрегіону, а також тієї, що лише частково надійшла від Мінінфраструктури, Держстату та Держенергоефективності. Також, при здійсненні річного моніторингу, було використано інформацію надану Мінфіном та Держенергоефективності за підсумками 12 місяців 2021 року.

Таким чином, з 64 показників проаналізовано наявну інформацію лише за 55-ма показниками.

Положеннями Методики передбачено, що оцінка розвитку регіонів проводиться відповідно до пункту 6 Порядку проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики шляхом здійснення розрахунків рейтингової оцінки (ранжування) регіонів за кожним напрямом та розрахунку загальної рейтингової оцінки в цілому за всіма напрямками.

Рейтингова оцінка проводиться шляхом порівняння відхилення значень показників за кожним конкретним регіоном від їх найкращих значень за регіонами за відповідний (звітний) період та відповідне ранжування регіонів від 1-го до 27-го місця.

Враховуючи відсутність повної інформації та з метою уникнення некоректного висвітлення отриманих результатів, розрахунки рейтингової оцінки (ранжування) регіонів за кожним напрямом та розрахунок загальної рейтингової оцінки в цілому за всіма напрямами за результатами моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2021 рік не проводився.

Даний моніторинг проведено з метою фіксування ситуації за 2021 рік як в країні в цілому, так і по кожному регіону, що, в свою чергу, надасть можливість провести об'єктивний порівняльний аналіз щодо завданої шкоди внаслідок військової агресії російської федерації проти України та стане підґрунтям для прогностного моделювання в питанні відновлення та забезпечення соціально-економічної стабільності регіонів України.

Так, за підсумками 2021 року в цілому в регіонах **спостерігалися позитивні тенденції щодо динаміки виробництва в ключових сферах розвитку: промисловості, сільському господарстві, будівництві та освоєнні капітальних інвестицій**, про що свідчить динаміка основних соціально-економічних показників:

збільшились обсяги виробництва промислової продукції у 16 регіонах та в цілому по Україні на 1,9 %, (у 2020 році – зменшення на 4,5%);

збільшились обсяги виробництва продукції сільського господарства у 20 регіонах та в цілому по Україні на 14,4 % (у 2020 році – зменшення на 10,1 %);

збільшились обсяги будівельної продукції у 17 регіонах та в цілому по Україні на 6,8 % (за 2020 рік – збільшення на 5,6 %);

збільшились обсяги капітальних інвестицій у 24 регіонах та в цілому по Україні – на 13,0 % (у 2020 році – зменшення на 38,2 %);

доходи місцевих бюджетів збільшились в усіх регіонах, в межах від 14,8 % у Вінницькій до 28,5 % у Дніпропетровській областях, і в середньому по Україні показник приросту склав 20,5 % (за відповідний період 2020 року – 5,4 %), що свідчить про фінансову спроможність на регіональному рівні;

реальна заробітна плата зростає в усіх регіонах: від 5,2 % у Кіровоградській до 14,4 % у Хмельницькій областях та в цілому по Україні – на 10,5 % (у 2020 році – на 7,4 %);

обсяги заборгованості з виплати заробітної плати скоротились у 12 регіонах, а в цілому по Україні зменшились на 0,5 відсоткових пункти у порівнянні з аналогічним показником станом на 01.01.2021 року;

Збереження **негативної динаміки спостерігається** за такими індикаторами:

показники **рівня безробіття населення** за 2021 рік порівняно з показниками 2020 року збільшилися в усіх регіонах та в цілому по Україні.

II. Результати моніторингу за напрямками

Напрямок **«ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГРУНТОВАНІСТЬ»** включає показники, які комплексно характеризують рівень життя населення та стан розвитку регіональної економіки.

Одним з основних індикаторів стану економіки регіону є показник валового регіонального продукту, який допомагає охопити всі особливості регіональної структури виробництва, а рівень валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу населення дає можливість виділити найбільш продуктивні регіони України.

За підсумками 2020 року усі регіони продемонстрували зростання **валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу населення** у порівнянні з показниками 2019 року, і в середньому по Україні цей показник склав 101138,0 грн. (у 2019 році – 94633,0 грн.).

Традиційним лідером серед інших регіонів за цим показником є місто Київ (342247,0 грн.). Також вищим за середньоукраїнський показник валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу населення зафіксовано у таких промислово розвинених регіонах, як Полтавська (136608,0 грн.), Київська (135817,0 грн.) та Дніпропетровська (126209,0 грн.) області.

Територіальна диспропорція щодо обсягу валового регіонального продукту на одну особу зменшилася, порівняно з 2019 роком (17,1 раза), і склала 16,9 раза (максимальне значення у 2020 році спостерігалось у м. Києві – 342247,0 грн., мінімальне у Луганській області – 20297,0 грн.).

Стабільне підвищення доходів населення є першорядним підґрунтям зростання економіки регіонів та держави в цілому. Доходи населення характеризують динаміку окремих блоків економічної системи й відображають стан справ у сфері кінцевого споживання, що дозволяє оцінювати реальний рівень вирішення завдань з підвищення добробуту населення.

У 2021 році **наявні доходи населення** збільшилися в усіх регіонах, порівняно з показниками 2020 року, і в середньому по Україні цей показник у розрахунку на одну особу населення склав 86016,0 грн. (у 2020 році – 74688 грн.).

Регіонами з вищим за середньоукраїнське значенням показника **наявного доходу на одну особу** у 2021 році є м. Київ (211620,0 грн.), Дніпропетровська (107671,0 грн.), Київська (96293 грн.), Запорізька (93475 грн.), Одеська (93001 грн.), Полтавська (92260 грн.) та Харківська (88863 грн.) області, і основним фактором впливу на розмір доходу населення є галузева структура економіки зазначених регіонів.

Упродовж 2021 року **коефіцієнт вибуття сільського населення** (у розрахунку на 10 тис. осіб наявного сільського населення) порівняно з показниками 2020 року збільшився в усіх регіонах, крім Кіровоградської, Запорізької та Волинської областей, та в цілому по країні - з 111,3 до 116,4.

Найвище значення цього показника зафіксовано у Харківській (173,6), Сумській (167,4), Київській (160,2), Житомирській (155,8) та Полтавській

(154,1) областях, а відповідно найнижче у Закарпатській (38,0), Чернівецькій (59,9) та Івано-Франківській (78,6) областях.

Напрямок **«ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає показники, які характеризують стан розвитку реального сектору економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво) та рівень цін на споживчому ринку (індекс цін).

За підсумками 2021 року **обсяги промислового виробництва** в Україні збільшилися на 1,9% (у 2020 році - зменшення на 4,5%).

Збільшення виробництва промислової продукції спостерігалось у 16 регіонах (у 2020 році – у 5 регіонах): від 0,8% у Вінницькій до 10,0% у Волинській областях. Також наростили обсяги промислового виробництва підприємства Дніпропетровської, Рівненської (на 7,2%), Житомирської (на 7,1%), Одеської (на 7,0%), Закарпатській (на 6,5%), Запорізькій, Хмельницькій (на 6,4%) та Івано-Франківській (на 6,0%) областей.

Зменшення обсягів виробництва промислової продукції за підсумками 2021 року спостерігалось у 9 регіонах (у 2020 році – у 20 регіонах), від -0,7% у Миколаївській до -18,3% у Кіровоградській областях. Крім того, значне скорочення обсягів зафіксовано також у Луганській (-9,4%), Харківській (-6,5%), Херсонській (-4,9%) та Чернівецькій (-2,7%) областях.

Зростання виробництва спостерігалось у таких основних напрямках промислової діяльності як:

➤ **добувній промисловості і розробленні кар'єрів** виробництво продукції – збільшення в цілому по Україні на 1,4% (у 2020 році зменшилося на 3,0%). Серед основних видів діяльності у добувній промисловості збільшилося добування кам'яного та бурого вугілля (+7,0%); добування металевих руд (на +2,5%), добування інших корисних копалин та розроблення кар'єрів (+21,1%).

Зростання обсягів виробництва у добувній промисловості та розробленні кар'єрів зафіксовано у 17 регіонах, з найбільшим зростанням у Хмельницькій (+48,8%), Вінницькій (+31,0%), Черкаській (+25,6%), Донецькій (+14,7%), Закарпатській (+10,5%), Луганській (+12,3%), Миколаївській (+18,5%), Тернопільській (+10,2%) та Чернівецькій (+12,3%) областях.

Скорочення обсягів виробництва у 2021 році зафіксовано у 7 регіонах, з найбільшим скороченням в Одеській (-45,6%) та Кіровоградській (-29,5%) областях.

➤ **окремих видах переробної промисловості.** Збільшення обсягів виробництва продукції переробної промисловості становило +2,4% та спостерігалось у 18 регіонах (у 2020 році – у 9 регіонах): від +0,3% (у Чернігівській області) до +10,2% (у Волинській області).

За видами переробної галузі зростання виробництва спостерігалось у:

– у **текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів**, де збільшення обсягів виробництва по Україні склало +2,3% (у 2020 році – спад на 6,1%). Загалом, по Україні текстильне виробництво зросло на 13,8%; шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів одягу – на 9,9%, виробництво взуття – на 0,3%.

Зростання виробництва продукції текстильної промисловості спостерігалось у 8 регіонах: Волинській (+11,6%), Житомирській (+8,8%), Львівській (+17,9%),

Миколаївській (+12,5%), Рівненській (+7,2%), Харківській (+3,8%), Херсонській (+1,7%) та Хмельницькій (+9,1%) областях.

У 17 регіонах зафіксовано спад виробництва: від -0,1% у Закарпатській області до -44,6% у Донецькій області.

– у **виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності**, по Україні зростання виробництва становило +5,6% (у 2020 році – зменшення на 2,9%). Серед основних видів діяльності галузі збільшилися обсяги оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корки, крім меблів, виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння на 14,7%; виробництво паперу та паперових виробів на 3,3%.

Нарощення виробництва продукції галузі спостерігалось у 16 регіонах: від +0,5% у Житомирській до +28,0% в Івано-Франківській областях.

Зменшення обсягів виробництва у деревообробній та поліграфічній діяльності було зафіксовано у 9 регіонах, з найбільшим скороченням у Миколаївській (-63,4%), Кіровоградській (-15,4%), Донецькій (-13,5%) та Полтавській (-13,6%) областях.

– **виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення** зростання по Україні становило +5,4% (у 2020 році – спад на 2,0%). Збільшення обсягів виробництва продукції спостерігалось лише у Дніпропетровській (+6,0%), спад виробництва зафіксовано у Донецькій області (-9,7%), на рівні минулого року – у Запорізькій області.

– **виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції** по Україні зростання виробництва становило +9,8% (у 2020 році +0,1%). Серед основних видів діяльності в галузі збільшилось виробництво гумових і пластмасових виробів (на 3,8%), іншої неметалевої мінеральної продукції (на 13,4%).

Зростання виробництва неметалевої продукції спостерігалось у 21 регіонах (у 2020 році – 9 регіонах): від +1,8% у Полтавській до +92,9% в Одеській областях.

Скорочення виробництва продукції спостерігалось у 4 регіонах (у 2020 році – у 15 регіонах): Волинській (-7,2%), Закарпатській (-0,8%), Черкаській (-0,5%) областях та м. Києві (-1,1%).

– у **металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування** по Україні обсяги збільшилися на 5,8% (у 2020 році – зменшення на 8,7%). Серед основних видів металургійної діяльності збільшилися обсяги металургійного виробництва (+6,2%), а також виробництва готових металевих виробів (+4,1%).

Нарощення обсягів виробництва спостерігалось у 19 регіонах (у 2020 році – у 7 регіонах): від +0,9% у Харківській до +40,6% у Закарпатській областях. У Полтавській області виробництво продукції залишилося на рівні 2020 року.

Зменшення обсягів виробництва металургійної продукції мало місце у 5 регіонах (у 2020 році – у 18 регіонах): Вінницькій (-4,1%), Волинській (-14,4%), Львівській (-7,4%), Рівненській (-16,5%) та Чернівецькій (-40,9%) областях.

– у **машинобудуванні** виробництво по Україні зросло на 8,5% (у 2019 році – спад на 17,6%). Серед основних видів машинобудування в Україні збільшилося виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (+23,2%), інших транспортних засобів (+3,3%), виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної

продукції (+10,0%), електричного устаткування (на +19,3%), машин і устаткування (+3,1%).

Збільшення виробництва у машинобудуванні спостерігалось у 17 регіонах (у 2020 році – у 4 регіонах): найбільше зростання зафіксовано у Чернігівській (+48,5%), Житомирській (+21,8%), Запорізькій (+16,6%), Вінницькій (+15,0%) областях та м. Києві (+31,8%).

Негативна динаміка виробництва продукції галузі машинобудування спостерігалась у 8 регіонах (у 2020 році – у 21 регіоні): найбільший спад у Луганській (-67,4%), Кіровоградській (-36,7%) та Рівненській (-25,2%) областях.

➤ **постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря** збільшення обсягів виробництва по Україні становило +0,8% (у 2020 році – зменшення на 0,9%).

Зростання виробництва у галузі спостерігалось у 13 регіонах і коливалось від +5,8% у Закарпатській до +29,8% у Дніпропетровській областях.

Скорочення виробництва спостерігалось у 12 регіонах, з яких найбільше скорочення було зафіксовано у Харківській (-26,7%), Полтавській (-13,4%), Вінницькій (-11,7%) та Донецькій (-10,4%) областях.

За видами переробної галузі спад виробництва спостерігався у:

– **виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів**, де спад по Україні склав -5,4% (у 2020 році – на 0,8%) внаслідок зменшення споживчого та зовнішнього попиту. Серед основних видів виробництва харчової галузі відбулось зменшення обсягів виробництва харчових продуктів (-5,9%) та тютюнових виробів (-11,2%).

Зменшення обсягів виробництва у галузі за підсумками 2021 року зафіксовано в 21 регіоні (за підсумками 2020 року – у 15 регіонах): найбільше – у Кіровоградській (-21,5%), Херсонській (-19,9%), Донецькій (-17,0%), Луганській (-16,2%) та Одеській (-15,8%) областях.

Серед 4 регіонів спостерігалось зростання виробництва: у Дніпропетровській (+0,1%), Житомирській (+1,1%), Тернопільській (+19,3%) та Хмельницькій (+1,8%) областях.

– **виробництві хімічних речовин і хімічної продукції** загальне скорочення по Україні склало -0,1% (у 2020 році – збільшення на 5,1%). Серед основних видів продукції хімічної промисловості відбулось зменшення обсягів виробництва основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (-5,8%), фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик (-8,0%).

Зменшилося виробництво продукції хімічної промисловості в 14 регіонах: від -2,1% у Херсонській до -29,4% у Тернопільській областях.

Нарощення обсягів виробництва у хімічній галузі за підсумками 2021 року зафіксовано в 11 регіонах. Найбільше виробництво зросло в Кіровоградській (+25,2%), Закарпатській (+24,0%), Чернівецькій (+15,3%), Донецькій (+12,4%), Полтавській (+13,4%), Рівненській (+11,7%) та Сумській (+10,7%) областях.

– **виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів** обсяги виробництва по Україні в цілому зменшилися на 2,6% (у 2020 році – збільшилися на 3,0%).

Зменшення обсягів виробництва відбулось у 7 регіонах: від -0,2% у Черкаській до -32,1% у Вінницькій областях.

Збільшення виробництва фармацевтичної продукції у 2019 році зафіксовано у Кіровоградській області (+50,2%) та м. Києві (+7,3%).

Довідково: за даними, опублікованими на сайті Держстату у розділі «Багатогалузева статистична інформація / Регіональна статистика / Економічна статистика / Економічна діяльність / Промисловість», всього по Україні за підсумками 2021 року було реалізовано промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу на суму понад 3589,4 млрд. гривень (<http://www.ukrstat.gov.ua/>)

Обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу в середньому по Україні у 2021 році становив 86746,4 грн., що на 46,0 % більше, ніж у 2020 році (59435,3 гривень).

При цьому територіальна диспропорція щодо обсягів реалізованої промислової продукції на одну особу збільшилася проти 2020 року (15,2 раза) і склала 18,5 раза (максимальне значення у 2021 році спостерігалось у Дніпропетровській області – 214947,9 грн., мінімальне у Луганській області – 11644,9 грн.).

За підсумками 2021 року зафіксовано позитивну динаміку по Україні щодо **обсягу виробництва сільськогосподарської продукції** – зростання на 14,4 % (у 2020 році – зменшення на 10,1 %).

За звітний період **обсяги виробництва продукції збільшилися** у 20 регіонах в межах від 1,0 % в Волинській до 90,1 % в Одеській області. Обсяги виробництва також суттєво збільшилися в Миколаївській (на 42,6 %), Кіровоградській (на 40,8 %), Черкаській (на 29,5 %), Вінницькій (на 22,2 %), Дніпропетровській (на 19,9 %) та Київській (на 16,3 %) областях.

Зменшення обсягу виробництва валової продукції сільського господарства у 2021 році в порівнянні з 2020 роком зафіксовано у 4 регіонах: Сумській (на 8,4 %), Закарпатській (на 6,0 %), Харківській (на 2,9 %) та Луганській (на 2,8 %) областях.

Обсяг виробництва продукції сільського господарства у розрахунку на 100 гектарів сільськогосподарських угідь у 2021 році, у порівнянні з показниками попереднього року, в цілому по країні збільшився на 14,4 % і склав 1772,8 тис. гривень. Відповідна тенденція щодо збільшення обсягу виробництва продукції сільського господарства у розрахунку на 100 гектарів сільськогосподарських угідь мала місце у 20 регіонах.

Традиційними лідерами за цим показником є: Вінницька (2956,6 тис. грн.), Черкаська (2832,5 тис. грн.), Тернопільська (2640,2 тис. грн.), Хмельницька (2509,2 тис. грн.), Київська (2476,4 тис. грн.), Чернівецька (2461,3 тис. грн.) та Івано-Франківська (2296,1 тис. грн.) області.

За підсумками 2021 року у 17 регіонах спостерігалось **збільшення обсягу виробництва будівельної продукції**: від 0,8 % у Чернігівській області до 37,3 % у Тернопільській областях, в цілому по Україні зростання склало 6,8 % (за 2020 рік зростання на 5,6 %).

В розрізі регіонів найбільше зростання обсягу будівельної продукції, крім Тернопільської області, зафіксовано у Вінницькій (на 20,6 %), Черкаській (на 19,2 %), Хмельницькій (на 18,6 %), Харківській (на 17,2 %), Рівненській (на 15,6 %) та Миколаївській (на 13,1 %) областях.

Негативну динаміку щодо виробництва будівельної продукції за підсумками 2021 року зафіксовано у 8 областях: Чернівецькій (на 35,9 %), Закарпатській (на 23,6 %), Кіровоградській (на 21,5 %), Луганській (на 9,3 %), Херсонській (на 6,4 %), Донецькій (на 5,4 %), Полтавській (на 3,6 %) та Дніпропетровській (на 1,7 %) областях.

У грудні 2021 року по відношенню до грудня 2020 року **ситуація на споживчому ринку** в усіх регіонах характеризувалася зростанням цін. Так, середній індекс споживчих цін в цілому по Україні становив 110,0 % (у грудні 2020 року зростання становило 5,0 %). Серед регіонів індекс споживчих цін варіював від 108,4 % (у Чернівецькій області) до 111,7 % (у Черкаській області).

В цілому у грудні 2021 року по відношенню до грудня 2020 року у регіонах серед товарів і послуг зросли ціни на:

продукти харчування та безалкогольні напої – від +10,2% у Тернопільській до +14,9% у Луганській областях (по Україні – на 12,7%);

алкогольні напої, тютюнові вироби – від +8,0% у Запорізькій та Львівській до +11,7% у Хмельницькій областях (по Україні – на 9,4%);

житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива – від +0,6 у Харківській до +24,4% у Херсонській області (по Україні – на 9,8%);

предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла – в 23 регіонах: від +0,3% у Житомирській до +6,8% у Рівненській областях (по Україні +4,2%). Водночас зменшилися ціни у Вінницькій області на 5,6%; ціни залишилися на рівні минулого року у Полтавській області;

охорону здоров'я – від +2,6% у Кіровоградській до +9,5% у Закарпатській областях (по Україні – на 6,1%);

транспорт – від +3,3% у м. Києві до +20,5 у Кіровоградській області (по Україні – на 11,1%);

зв'язок – від +4,9% у Дніпропетровській до +12,3% у Чернігівській областях (по Україні – на 7,4%);

відпочинок і культуру – від +1,4% у Вінницькій до +11,2% у Чернівецькій областях (по Україні – на 5,0%). Водночас у Чернігівській області ціни зменшилися на 6,4%;

освіту – від +6,9% в Одеській до +29,5% у Кіровоградській областях (по Україні – на 17,0%);

ресторани та готелі – від +4,2% у Чернівецькій до +14,4% у Сумській областях (по Україні – на 9,0%).

Водночас, мало місце **зниження цін на одяг і взуття** – у 18 регіонах: від -1,7% у Миколаївській до -10,6% у Херсонській областях (по Україні -3,5%). У 7 регіонах зафіксовано підвищення цін: від +0,6% у Хмельницькій до +3,3% у Київській областях.

Напрямок **«ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦІ»** включає показники, які характеризують ситуацію із залученням в економіку регіонів інвестиційних ресурсів, розвиток інновацій та стан зовнішньої торгівлі товарами (експорт).

Довідково: за даними Держстату, розміченими на офіційному веб-сайті у розділі «Багатогалузева статистична інформація / Регіональна статистика / Економічна статистика / Економічна діяльність / Капітальні інвестиції / Капітальні інвестиції за регіонами (щоквартальні показники)», у 2021 році підприємствами та організаціями країни за рахунок усіх джерел фінансування було освоєно понад 528,8 млрд. грн. капітальних інвестицій.

Найбільші частки капітальних інвестицій у їх загальному обсязі припадали на м. Київ (32,2%), Дніпропетровську (12,4%), Київську (6,8%), Донецьку (5,7%), Львівську (4,5%) та Полтавську (4,5%) області.

Індекс капітальних інвестицій за звітний період в цілому по Україні становив 113,0 % проти 61,8 % у 2020 році. Збільшення обсягу освоєних капітальних інвестицій спостерігалось у 24 регіонах (за 2020 рік зменшення в усіх регіонах): від 0,3 % у Кіровоградській до 41,7 % у Івано-Франківській областях.

Крім Івано-Франківської області, найбільше обсяги капітальних інвестицій зросли у Запорізькій (на 39,2 %), Львівській (37,7 %), Київській (на 35,1 %), Вінницькій (на 33,1 %), Чернігівській (на 23,7 %), Чернівецькій (на 23,6 %), Тернопільській (на 22,5 %) та Черкаській (на 22,4 %) областях.

Зменшення інвестицій зафіксовано у Волинській області на 30,8%.

Обсяг капітальних інвестицій на одну особу в середньому по Україні у 2021 році становив 11551,4 гривень. При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів капітальних інвестицій на одну особу зменшилася проти 2020 року (40,7 разів) і склала 39,7 разів (максимальне значення у 2021 році спостерігалось у м. Києві – 54684,4 грн., мінімальне у Луганській області – 1375,9 грн.).

Щодо даних про прямі іноземні інвестиції

Листом Національного банку від 31.07.2020 № 31-0005/38916 було повідомлено Мінрегіон, що статистичні дані щодо прямих інвестицій в цілому по Україні (за інструментами, країнами, видами економічної діяльності (далі – ВЕД) та регіонами, а також за регіонами у розрізі країн та ВЕД) розміщені на офіційній інтернет-сторінці НБУ у розділі «Статистика», підрозділі «Статистика зовнішнього сектору» / «Дані» за посиланням https://cutt.ly/nbu_stat.

Згідно з Календарем поширення статистики платіжного балансу, міжнародної інвестиційної позиції, зовнішнього боргу на 2020 рік (знаходиться за посиланням https://cutt.ly/nbu_calendar), перша публікація даних щодо прямих інвестицій за II квартал 2020 року в розрізі регіонів відбудеться 28.09.2020р. та буде доступна за посиланням, наведеним вище.

НБУ не планує публікувати та/або поширювати інформацію за такими розрахунковими показниками як «Темп зростання (зменшення) обсягу прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), відсотків до обсягу на початок

року» та «Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) у розрахунку на одну особу населення наростаючим підсумком з початку інвестування, доларів США», у тому числі у розрізі регіонів України.

За підсумками 2020 року **частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції** у порівнянні з відповідними показниками 2019 року зросла у 15 регіонах, і в цілому по Україні з 1,3 % до 1,9 %.

Довідково: термін оприлюднення інформації за 2021 рік відповідно до плану державних статспостережень на 2022 рік – I декада червня 2022 року

Найнижчий показник питомої ваги інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції у звітному періоді спостерігався у Житомирській (0,2 %), Закарпатській, Рівненській (0,4 %), Івано-Франківській (0,5 %) та Черкаській, Чернівецькій (0,8 %) областях.

Зростання частки реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2020 році, порівняно з 2019 роком, мало місце у Полтавській (на 2,5 в. п.), Миколаївській (на 1,7 в. п.), Луганській (на 1,6 в. п.), Тернопільській (на 1,5 в. п.), Дніпропетровській (на 1,2 в. п.), Донецькій (на 1,1 в. п.) та Волинській (на 0,7 в. п.) областях. У Вінницькій області частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2020 році залишилась на рівні минулого року.

Довідково: за даними сайту Держстату, оприлюдненої у розділі «Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність / Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами, Товарна структура зовнішньої торгівлі України», за підсумками 12 місяців 2021 року експорт товарів виріс в цілому по Україні на 38,4 % (за підсумками січня-грудня 2020 року зменшення на 1,7 %). Загалом підприємствами України було експортовано товарів на суму 68,1 млрд дол. США.

Найбільшу частку в експорті товарів становлять продукти рослинного походження (22,8 %), мінеральні продукти (12,4 %), жири та олії тваринного або рослинного походження (10,3 %) та готові харчові продукти (5,6 %), по яких зафіксовано зростання відповідно на 30,8 %, 57,8 %, 22,5 % та 12,7 %.

Збільшення обсягу експорту товарів за підсумками 2021 року спостерігалось у 24 регіонах (у 2020 році – позитивна динаміка щодо нарощення експортування товарів була зафіксована в 12 регіонах). Найбільше зростання товарних експортних операцій відбулося у Донецькій (+78,9%), Запорізькій (+62,2%), Дніпропетровській (+60,2%), Івано-Франківській (+53,8%), Миколаївській (+53,7%), Тернопільській (+51,5%) та Рівненській (+50,0%) областях. Зменшення обсягу експортних операцій мало місце у Вінницькій області на 5 %.

У загальному обсязі експорту найбільші частки припадали на м. Київ (22,5%), Дніпропетровську (17,9%), Донецьку (10,3%) та Запорізьку (7,0%) області.

Обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу населення за 2021 рік по Україні в цілому становив 1645,5 дол. США, що на 467,1 дол. США (або на 39,6 %) більше ніж у 2020 році (1178,4 дол. США).

Найвищі показники продемонстрували м. Київ та Дніпропетровська область, де на кожного мешканця припадало відповідно 5188,6 дол. США та 3899,8 дол. США відповідно; найнижчі – Луганська та Чернівецька області

(79,5 дол. США та 232,0 дол. США відповідно). При цьому територіальна диспропорція становила 65,3 раза.

Напрямок «**ФІНАНСОВА САМОДОСТАТНІСТЬ**» включає показники, які характеризують динаміку росту доходів місцевих бюджетів, обсяг капітальних видатків на одну особу населення та стан погашення податкового боргу.

Бюджетна децентралізація значно покращила фінансову спроможність місцевих бюджетів.

У 2021 році **доходи місцевих бюджетів** (без трансфертів) зросли по відношенню до відповідних показників 2020 року в усіх регіонах, в межах від 14,8 % у Вінницькій до 28,5 % у Дніпропетровській областях, і в середньому по Україні показник приросту склав 20,5 % (за відповідний період 2020 року – 5,4 %).

Окрім Дніпропетровської області, доходна частина місцевих бюджетів значно зросла у Полтавській (на 27,1 %), Харківській (на 23,8 %), Тернопільській (на 22,2 %) та Запорізькій (на 21,5 %) областях.

Найбільший обсяг **доходів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу** населення регіону у 2021 році зафіксовано у м. Києві (18,4 тис. грн.), Дніпропетровській (12,3 тис. грн.), Київській (11,5 тис. грн.), Полтавській (11,2 тис. грн.), Запорізькій та Харківській (9,4 тис. грн.) областях, а найменший – у Луганській (4,8 тис. грн.), Чернівецькій (4,9 тис. грн.), Закарпатській (5,2 тис. грн.), Івано-Франківській та Тернопільській (6,0 тис. грн.) областях.

За підсумками 2021 року найбільший обсяг **капітальних видатків з місцевих бюджетів, що припадає на одного мешканця** регіону, зафіксовано у м. Києві (5,8 тис. гривень), Дніпропетровській (3,5 тис. гривень), Київській (3,2 тис. гривень), Одеській (2,8 тис. гривень) та Полтавській (2,3 тис. гривень) областях, а найменший – у Чернівецькій, Сумській, Кіровоградській, Закарпатській (0,8 тис. гривень), Чернігівській, Тернопільській, Миколаївській та Житомирській (0,9 тис. гривень), Волинській (1,0 тис. гривень), та Хмельницькій (1,1 тис. гривень), Вінницькій (1,2 тис. гривень) та Запорізькій (1,3 тис. гривень) областях.

В той же час, спостерігається зростання **податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків**. За підсумками 2021 року загальний обсяг податкового боргу в цілому по Україні збільшився на 5,6 % (у 2020 році – збільшення на 10,3 %).

Зростання податкового боргу зафіксовано у 14 регіонах, в межах від 0,1 % у Рівненській до 65,4 % у Тернопільській областях, (у 2020 році зростання відбулось в 21 регіоні). Окрім Тернопільської області, найвищі темпи росту податкового боргу у 2021 році спостерігались у Житомирській (на 35,3 %), Дніпропетровській (на 26,5 %), Київській (на 21,0 %) та Сумській (на 19,1 %) областях.

Зменшення податкового боргу зафіксовано у 11 регіонах, в межах від 0,4 % у Луганській до 20,1 % у Івано-Франківській областях, (у 2020 році

зменшення відбулось в 3 регіонах), крім того також зменшення спостерігалось у Херсонській (на 15,0), Вінницькій (на 8,6 %), Черкаській (на 4,9 %), м. Києві (на 3,2 %), Миколаївській (на 2,9 %), Донецькій (на 2,6 %), Львівській (на 2,2 %), Чернігівській (на 1,8 %) та Хмельницькій (на 1,0 %) областях.

Напрямок **«РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА»** включає показники, які характеризують стан розвитку підприємництва в регіонах у 2020 році.

Активізація підприємництва та зростання масштабів і ефективності функціонування підприємницького сектору є одним з головних чинників позитивних структурних змін та модернізації регіональних економік, становлення нових ресурсів економічного поживлення, підвищення якості життя населення.

Вагомим показником аналізу економічного стану підприємництва в регіоні є показники **кількості малих та середніх підприємств на 10 тис. осіб населення**.

За підсумками 2020 року кількість суб'єктів середнього підприємництва в Україні зросла до 4,3 одиниць на 10 тис. осіб наявного населення проти 4,2 одиниць у 2019 році, що в регіональному розрізі було характерним для 15 регіонів.

Ще у 4 регіонах (Донецькій, Закарпатській, Львівській та Полтавській областях) кількість середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення залишилась на рівні попереднього року.

Найкращі показники кількості середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення, що перевищували середньоукраїнський рівень, зафіксовано у місті Києві (13,5 одиниць), Київській (5,8), Харківській (4,9), Полтавській (4,8), Дніпропетровській (4,6), Черкаській, Чернігівській (4,5) та Кіровоградській (4,4) областях.

В той же час у структурі суб'єктів господарювання за підсумками 2020 року у всіх регіонах, крім Чернівецької, Київської та Закарпатської областей, збільшилися кількість суб'єктів малого підприємництва (в середньому по Україні – до 468,3 одиниць на 10 тис. осіб наявного населення проти 448,8 одиниць у 2019 році). В регіональному розрізі цей показник коливався в межах від 104,3 одиниць у Луганській області до 1011,6 одиниць у м. Києві.

Крім міста Києва найкращі показники суб'єктів малого підприємництва на 10 тис. осіб наявного населення мали місце у Харківській (625,6 одиниць), Київській (620,2 одиниць), Одеській (580,7), Львівській (509,0) та Хмельницькій (507,7) областях. Це обумовлено специфікою місця розташування регіонів, особливостями економічного розвитку, великою кількістю підприємств, що займаються посередництвом і торговельною діяльністю.

Загальними проблемами, які погіршували стан розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва, були: зростання затратності виробництва, проблеми в енергетичній сфері, обмежений доступ до фінансово-кредитних ресурсів, недостатньо розвинена мережа об'єктів

інфраструктури підтримки суб'єктів МСП, нестабільне регуляторне середовище, високий рівень конкуренції, відсутність технологій впровадження досягнень науково-технічного прогресу у підприємницьку діяльність, відсутність бюджетної підтримки заходів з розвитку підприємництва, брак кількості висококваліфікованих управлінців, недостатня поінформованість стосовно нових можливостей для розвитку МСП.

В той же час, за підсумками 2020 року мало місце зростання, у порівнянні з показниками попереднього року, **частки обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів малого підприємництва** у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг): частка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів малого підприємництва зросла у 18 регіонах, і в середньому по Україні склала 27,6 % (25,6 % у 2019 році). Ще у 1 регіоні (Миколаївська область) частка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів малого підприємництва залишилась на рівні попереднього року.

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів середнього підприємництва зменшився у 16 регіонах, і в середньому по Україні у 2020 році склав 39,6 % (у 2019 році становив 39,9 %). Ще у 1 регіоні (Житомирська область) частка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів середнього підприємництва залишилась на рівні попереднього року.

Напрямок «**ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ**» включає показники, які комплексно характеризують ситуацію щодо безробіття та зайнятості населення, динаміку росту реальної заробітної плати та стан погашення заборгованості з її виплати, а також рівень продуктивності праці.

Продуктивність праці, як найважливіший показник конкурентоспроможності економіки, є індикатором ефективного управління людськими ресурсами та результативності реалізації заходів щодо підвищення рентабельності, технічного та організаційного реформування виробництва у пріоритетних галузях.

У 2020 році спостерігалось зменшення показника продуктивності праці, порівняно з показником попереднього року в цілому по Україні - з 101,8 % до 100,3 %, що в регіональному розрізі мало місце у 13 регіонах.

Збільшення показника продуктивності праці за підсумками 2020 року було зафіксовано у 12 регіонах. Найвищі показники продуктивності праці спостерігалися у Сумській (110,3 %), Луганській (106,4 %), Львівській (105,4 %), Хмельницькій (104,7 %), Чернігівській (103,8 %) та Рівненській (103,2 %) областях.

На ринку праці за підсумками 2021 року середній **рівень безробіття** населення у віці 15-70 років (за методологією МОП) по Україні склав 9,9 %, що на 0,4 в.п. вище, ніж у попередньому році.

Негативна тенденція щодо збільшення рівня безробіття (у порівнянні з відповідними показниками 2020 року) мала місце у всіх регіонах, найбільше у: Сумській (збільшення на 0,7 в.п.), Миколаївській, Луганській, Черкаській (на 0,6 в.п.), Донецькій, Закарпатській, Кіровоградській, Харківській, Херсонській

і Чернігівській (на 0,5 в. п.), Запорізькій, Полтавській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій (на 0,4 в.п.) та Вінницькій, Дніпропетровській, Київській, м. Києві, Житомирській, Івано-Франківській, Рівненській (на 0,3 в.п.) областях.

Найнижчий рівень безробіття зафіксовано у Харківській (6,7 %), м. Києві (7,1 %), Київській (7,2 %), Одеській (7,3 %) та Львівській (7,7 %) областях, а найвищий – у Луганській (16,0 %), Донецькій (15,4 %), Кіровоградській (13,2 %), Волинській (12,7 %) та Чернігівській, Полтавській (12,4 %) областях.

Збільшення рівня безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією МОП) супроводжувалося зниженням **рівня зайнятості** такого населення, і за підсумками 2021 року цей показник в середньому по країні склав 55,7 % (у 2020 році – 56,2 %).

Найвищий рівень зайнятості зафіксовано у м. Києві (61,6 %), Харківській (59,3 %), Дніпропетровській (57,9 %), Київській (56,8 %) та Одеській (56,5 %) областях, а найнижчий - у Волинській (48,5 %), Донецькій (48,9 %), Тернопільській (50,8 %) та Кіровоградській (52,6 %) областях.

Протягом 2021 року заробітна плата зростала вищими темпами, ніж ціни в Україні. Так, у звітному періоді **реальна заробітна плата** зросла на 10,5 % (у 2020 році – на 7,4 %). Така динаміка була характерною для усіх регіонів, і у регіональному розрізі збільшення рівня реальної заробітної плати коливалося в межах від 5,2 % у Кіровоградській до 14,4 % у Хмельницькій областях.

Крім Хмельницької області, значне зростання реальної заробітної плати зафіксовано у Тернопільській (на 14,0 %), Рівненській (на 13,6 %), Вінницькій (на 12,6 %), Чернівецькій, Волинській (на 12,3 %) та Львівській (на 11,6 %) областях.

Співвідношення суми заборгованості з виплати заробітної плати станом на 1 січня 2022 року **до фонду оплати праці** за грудень 2021 року зменшилося на 0,5 в. п., порівняно з показником станом на 1 січня 2021 року (3,0 %), і становило 2,5 %.

Зменшення суми заборгованості з виплати заробітної плати по відношенню до фонду оплати праці (у порівнянні з показниками станом на 01.01.2021) мало місце у 12 регіонах, а найнижчі значення цього показника зафіксовано у Чернівецькій, Кіровоградській (0,2 %), Закарпатській (0,3%), Житомирській, Хмельницькій (0,6 %), Рівненській, Вінницькій, Київській (0,8 %) та Чернігівській (1,0 %) областях.

Найбільшу суму заборгованості по відношенню до місячного фонду оплати праці мають Донецька, Сумська (11,4 %), Харківська (6,1 %), Дніпропетровській (4,3 %), Херсонська (3,5 %) та Луганська (3,2 %) області.

Основними причинами виникнення заборгованості із заробітної плати у кожному регіоні є: несвоєчасні розрахунки замовників за виконані роботи; недостатність обігових коштів у підприємств; відсутність замовлень; відсутність фінансування за державним замовленням; неможливість оперативного вирішення питань реструктуризації підприємств, оптимізації фондів підприємств у зв'язку із знаходженням у переліку об'єктів права

державної власності, що не підлягають приватизації, та у переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави. *Довідково: станом на кінець травня 2022 року інформація від Мінекономіки за показником «Співвідношення прийнятих працівників до вибулих, відсотків» не надходила.*

Оцінка соціально-економічного розвитку за напрямом **«РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ»** проводилась за 6 показниками, що характеризують ситуацію у сфері житлового будівництва, розвитку транспортної та дорожньої інфраструктури, доступу домогосподарств до Інтернету.

Оцінка **обсягів вантажних перевезень автомобільним та залізничним транспортом** свідчить про збільшення у 2021 році обсягів перевезень по Україні в цілому на 4,6 %, порівняно з попереднім роком.

Збільшення обсягу вантажообороту спостерігалось у 19 регіонах України. Найбільше показники зросли у Херсонській (на 23,3 %), Львівській (на 14,9 %), Запорізькій (на 14,4 %), Тернопільській (на 13,5 %), Волинській (на 13,3 %), Житомирській (на 12,5 %), Донецькій (на 12,3 %), Вінницькій, Черкаській (на 11,9 %) та Рівненській (на 11,4 %) областях.

Скорочення обсягів вантажних перевезень зафіксовано у 6 регіонах, а саме у Чернівецькій (на 22,2 %), Луганській (на 4,3 %), м. Києві (на 2,7 %), Миколаївській (на 1,0 %), Кіровоградській (на 0,9 %) та Полтавській (на 0,6 %) областях.

Аналіз стану **підключення домогосподарств до мережі Інтернет** свідчить, що цей показник суттєво варіюється у регіональному розрізі.

Серед міських домогосподарств найбільша кількість із домашнім підключенням до мережі Інтернет у 2020 році спостерігалася у Чернівецькій (91,6 % загальної кількості таких домогосподарств), м. Києві (90,5 %), Дніпропетровській (90,2 %) та Тернопільській (89,9 %) областях, а найменша – у Кіровоградській (76,9 %), Полтавській (78,7 %), Івано-Франківській (79,0 %), Херсонській (79,2 %) та Луганській (79,5 %) областях.

Лідуючі позиції щодо підключених до мережі Інтернет домогосподарств, які розташовані у сільській місцевості, у 2020 році зайняли відповідно Закарпатська (92,2 %), Івано-Франківська (80,2 %), Тернопільська (77,2 %), Черкаська (75,0 %) та Львівська (72,9 %) області.

Загалом по країні частка міських домогосподарств, які мають доступ до Інтернету вдома, у 2020 році зросла до 85,6 % (у 2019 році – 76,3 %), а сільських домогосподарств – до 66,0 % (у 2019 році – 44,1 %).

За підсумками 2021 року, порівняно з попереднім роком, спостерігалось збільшення на 35,3 % **обсягу прийнятого в експлуатацію житла** (у 2020 році – зменшення на 23,4 %).

Негативна динаміка зменшення обсягу прийнятого в експлуатацію житла мала місце у 7 регіонах: у Луганській (-57,2 %), Полтавській (-19,1 %), Херсонській (-10,8 %), Рівненській (-7,6 %), Кіровоградській (-4,2 %), Волинській (-4,0 %) та Миколаївській (-3,7 %) областях (у 2020 році – у 24 регіонах).

Збільшення обсягу будівництва житла спостерігалось у 18 регіонах, з них найбільше у м. Києві (на 126,8 %), Одеській (на 97,8 %), Сумській (на 92,9 %), Харківській (на 91,8 %), Тернопільській (на 67,0 %) та Черкаській (на 57,5 %) областях.

Напрямок **«ВІДНОВЛЮВАЛЬНА ЕНЕРГЕТИКА ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає показники, які комплексно характеризують стан впровадження заходів з енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Впровадження заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергоефективності, є одним з пріоритетних питань для забезпечення енергетичної незалежності та національної безпеки нашої країни протягом останніх п'яти років.

За підсумками 2021 року найбільшу частку сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіонах від загальної потужності котелень регіону зафіксовано у Тернопільській (29,4 %), Кіровоградській (27,3 %), Рівненській (25,2 %), Житомирській (24,0 %), Львівській (23,5 %), Закарпатській (23,3 %) та Волинській (23,0 %) областях, і в середньому по Україні цей показник становив 13,7 % (у 2020 році – 13,3 %).

Найнижчі значення цього показника спостерігалось у Донецькій (0,8 %), Луганській (1,1 %), м. Києві (2,5 %), Запорізькій (3,0 %) та Чернівецькій (4,8 %) областях.

Впровадження енергоефективних заходів, технічна модернізація та переоснащення житлово-комунальної галузі є одним з найголовніших пріоритетів на сьогодні.

За підсумками 2021 року частка оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії зросла до 83,5 % проти 82,4 % у 2020 році.

Найвищий показник щодо оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії спостерігається у Миколаївській області (98,7%). Також високій рівень оснащення приладами обліку теплової енергії за підсумками звітного періоду зафіксовано у Рівненській (97,2 %), Вінницькій (96,2 %), Харківській (95,8 %) та Хмельницькій (94,7 %) областях, а найнижчий – у Тернопільській (26,1 %), Кіровоградській (49,9 %), Донецькій (56,7 %), Черкаській (73,4 %) та Івано-Франківській (76,1 %) областях.

Також протягом останніх років було проведено масштабну інформаційно-роз'яснювальну кампанію з популяризації механізмів компенсації частини кредиту на утеплення житлових будинків.

Метою кампанії було інформування мешканців усіх регіонів України про переваги державної програми, а також можливості запровадження місцевими органами державної влади і місцевого самоврядування компенсації відсотків/суми кредитів населенню на впровадження енергоефективних заходів житлових будинків.

За підсумками 2021 року лідером за показником **«Частка домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності в житловому секторі за рахунок коштів державного бюджету (у тому числі із співфінансуванням з місцевих бюджетів), відсотків до загальної кількості домогосподарств регіону»** є Київська область – 0,22 %, і в середньому по країні цей показник склав 0,08 %. Вище середньоукраїнського рівня показник щодо домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності, крім Київської області, мали 15 регіонів, від 0,09 % у Кіровоградській, Черкаській, Чернігівській, Житомирській, до 0,14 % у Закарпатській, Сумській областях.

Довідково: станом на кінець травня 2022 року інформація від Держенергоефективності за показниками «Обсяги паливно-енергетичних ресурсів, спожитих у регіоні за звітний період на душу населення регіону, тонн нафтового еквіваленту», «Частка обсягу теплової енергії, виробленої в регіоні з альтернативних видів палива або відновлюваних джерел енергії за звітний період, відсотків до загального обсягу виробленої теплової енергії в регіоні за звітний період» та «Рівень впровадження енергозберігаючих джерел світла у зовнішньому освітленні населених пунктів, відсотків до загальної кількості світлоточок» не надходила.

Водночас, інформація за показниками «Частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіонів від загальної потужності котелень регіону, відсотків», «Частка домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності в житловому секторі за рахунок коштів державного бюджету (у тому числі зі співфінансуванням з місцевих бюджетів) від загальної кількості» та «Частка бюджетних установ регіону, щодо яких у звітному періоді було укладено енергосервісні договори, до загальної кількості бюджетних установ регіону, відсотків» використана Мінрегіоном на підставі наданої інформації від Держенергоефективності за підсумками 12 місяців 2021 року.

Напрямок **«ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПОСЛУГ У СФЕРІ ОСВІТИ»** включає показники, які характеризують рівень підключення закладів освіти сільської місцевості до мережі Інтернет, розвиток мережі дошкільних навчальних закладів та закладів позашкільної освіти, забезпеченість підвозу дітей до місць навчання та загальний рівень якості освіти.

Частка загальноосвітніх навчальних закладів денної форми навчання сільської місцевості, що використовують у навчально-виховному процесі комп'ютерну техніку, підключену до Інтернету, на початок 2017/2018 навчального року по Україні становила 88,7 %, а на початок 2020/2021 навчального року – 96,3 %.

Довідково: останній раз показник був на початок 2017/2018 навчального року

Найвищий показник рівня доступності закладів освіти сільської місцевості до мережі Інтернет (100%) зафіксовано у Донецькій, Черкаській та Чернівецькій областях, а найнижчий (84,7 %) – у Житомирській.

Регіони України значно відрізняються один від одного за **часткою випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури 160 балів і вище.**

У 2020-2021 навчальному році рейтинг регіонів за цим показником очолили Львівська (35,9 %), Волинська (29,9 %) області та м. Київ (29,5 %), які значно випереджають за даним показником інші регіони. Найнижчі значення за даним показником у 2020-2021 навчальному році отримали Закарпатська (18,4 %) та Запорізька (19,6 %) області.

За часткою випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання **з іноземної мови** 160 балів і вище, також лідирують м. Київ (38,8 %) та Львівська область (36,3 %). Найгірші результати за цим показником мають Луганська (21,0 %), Херсонська (22,2 %) та Донецька (24,1 %) області.

Частка дітей сільської місцевості, для яких організовано підвезення до місця навчання і додому, у відсотках до загальної кількості учнів, які того потребують, на початок 2020/2021 навчального року по Україні становила 97,9 %, а на початок 2021/2022 навчального року знизилась до 95,7 %.

Найвищий показник (100%) щодо забезпеченості підвезення дітей сільської місцевості до місця навчання і додому спостерігався у Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Одеській, Сумській, Хмельницькій та Чернівецькій областях, а найнижчі відповідно у Івано-Франківській (84,7 %), Закарпатській (85,0 %) та Волинській (90,8 %) областях.

За підсумками 2020 року у 8 регіонах існував дефіцит місць у дошкільних навчальних закладах, а в середньому по країні показник **чисельності дітей у дошкільних навчальних закладах (у розрахунку на 100 місць)** становив 98 осіб.

Довідково: згідно з календарем оприлюднення інформації Державною службою статистики України, статистична інформація «Дошкільна освіта в Україні у 2021 році» на сайті Держстату буде розміщена 30.05.2022

Найбільше перевантаження зафіксовано у Львівській (118 осіб), Івано-Франківській (115 осіб), Волинській (114 осіб), м. Києві (109 осіб) та Запорізькій (106 осіб) областях.

Найкращий показник забезпеченості дошкільною освітою дітей спостерігався у Черкаській – 81 особа на 100 місць у дошкільних навчальних закладах, Луганській (83), Донецькій (85) та Херсонській (86) областях.

За підсумками 2021 року в країні погіршилася ситуація із забезпеченістю дітей позашкільною освітою.

Станом на 1 січня 2022 року **питома вага дітей, охоплених позашкільною освітою (до загальної кількості дітей шкільного віку)** зменшилась у порівнянні з показниками 2020 року у 24 регіонах, і в цілому по країні до 54,0 % проти 58,7 % станом на 01.01.2021.

Ще у 1 регіоні (Харківська область) питома вага дітей, охоплених позашкільною освітою залишилась на рівні попереднього року.

Найгірші показники забезпеченості дітей позашкільною освітою мали місце у Рівненській та Дніпропетровській областях, де більше половини дітей шкільного віку (38,1 % та 40,6 % відповідно) не залучено до участі у гуртках, секціях, творчих об'єднаннях учнів тощо.

Довідково: за інформацію, надану Держстатом показник «Частка випускників шкіл звітнього року з атестатом про повну загальну середню освіту до загальної чисельності

осіб прийнятих на початковий цикл навчання до ВНЗ III-IV рівнів акредитації, відсотків» не розраховано, оскільки з 2020\21 навчального року інформація щодо діяльності закладів вищої освіти готується на підставі даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти (далі – ЄДЕБО), яка надається Державним підприємством «Інфоресурс» Міністерства освіти і науки України. ЄДЕБО не містить інформацію щодо кількості випускників шкіл з атестатом про повну загальну середню освіту, прийнятих на початковий цикл навчання до вищих навчальних закладів.

Напрямок **«ДОСТУПНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПОСЛУГ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я»** включає показники, які характеризують рівень смертності та народжуваності, загальну тривалість життя, доступність амбулаторного обслуговування у закладах охорони здоров'я та стан впровадження заходів по боротьбі із захворюваністю на активний туберкульоз.

У 2021 році **загальний коефіцієнт смертності населення** в цілому по Україні збільшився з 15,9 до 18,5 на 1 тис. осіб наявного населення, порівняно з попереднім роком. Нижчий за загальноукраїнський коефіцієнт смертності населення мали 10 регіонів, від 14,8 у Закарпатській до 18,2 у Вінницькій областях.

Інші 13 регіонів мають показники, що перевищують загальноукраїнський коефіцієнт смертності населення країни. Найвищі показники смертності у 2021 році зафіксовано у Чернігівській (22,0 на 1 тис. осіб наявного населення), Запорізькій (21,6), Харківській (21,0), Кіровоградській, Дніпропетровській (20,8), Полтавській (20,3) та Київській (20,2) областях.

Загальноукраїнський показник **середньої очікуваної тривалості життя при народженні** в Україні у 2020 році становив 71,35 років (2019 рік – 72,01 років).

Вищі за середньоукраїнські показники тривалості життя спостерігаються у м. Києві (73,50 років), Тернопільській (73,05), Івано-Франківській (72,83), Чернівецькій (72,81), Львівській (72,42), Вінницькій (72,24), Хмельницькій (71,80) та Черкаській (71,77) областях.

У більшості областей України середня очікувана тривалість життя нижча за загальноукраїнський показник і коливається в межах від 71,31 років у Одеській до 69,72 у Київській та Житомирській.

За підсумками 2021 року в цілому по країні мало місце скорочення **кількості живонароджених (на 1 тис. осіб наявного населення)** до 7,3 ‰ проти 7,8 ‰ у 2020 році, і така тенденція була характерною для усіх регіонів України.

Найвища кількість живонароджених у 2021 році зафіксована у Рівненській (10,2 ‰), Закарпатській (10,1 ‰), м. Києві (10,0 ‰), Волинській (9,6 ‰) та Чернівецькій (8,8 ‰) областях, а найнижча у Сумській (5,2 ‰), Чернігівській (5,5 ‰), Запорізькій, Черкаській (5,8 ‰), Полтавській, Харківській (5,9 ‰) та Кіровоградській (6,1 ‰) областях.

У 2020 році загальний показник **планової ємності амбулаторно-поліклінічних закладів на 10 тис. населення** склав 224,3 відвідування за зміну проти 220,5 відвідувань у 2019 році.

Загалом за 2020 рік 16 регіонів із 23 забезпечили позитивну тенденцію до зростання планової ємності амбулаторно-поліклінічних закладів.

Найвище значення планового показника відвідувань амбулаторно-поліклінічних закладів у 2020 році зафіксовано у Кіровоградській (306,8 відвідувань), Житомирській (300,9), Харківській (298,1), Полтавській (290,7) та Рівненській (289,5) областях.

Нижчий, у порівнянні з показниками інших регіонів, рівень потужностей мають заклади Волинської (190,5 відвідувань), Львівської (201,6), Чернівецької (202,5), Івано-Франківської (208,7) та Одеської (212,2) областей.

У 2020 році середня **кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу** (на 100 тис. населення) в цілому по країні зменшилась з 49,3 до 34,4 осіб (у порівнянні до 2019 року).

Найвищі показники захворюваності на всі форми активного туберкульозу зареєстровано у південно-східних регіонах країни, де зокрема розташовані потужні ПТЗ пенітенціарної системи: Одеська область – 73,8 осіб на 100 тис. населення, Дніпропетровська – 50,8 осіб, Кіровоградська – 46,1 осіб та Херсонська – 44,7 осіб.

У всіх регіонах країни спостерігається зниження вищезазначеного показника в порівнянні з 2019 роком: від Чернігівської області – на 10,9 в. п. до Одеської – на 39,4 в. п..

Напрямок **«СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА БЕЗПЕКА»** включає показники, які характеризують рівень забезпеченості соціальними послугами найбільш вразливих верств населення, впровадження заходів щодо запобігання сирітству та забезпечення безпеки життя.

Впродовж останніх років здійснюється реформування системи надання соціальних послуг, що має на меті підвищення ефективності та результативності таких послуг через впровадження сучасних підходів до управління, таких як орієнтація на раннє виявлення та превентивні заходи, фінансування послуги, а не закладу, впровадження стандартів та оцінки якості послуг, диверсифікація надавачів соціальних послуг через впровадження соціального замовлення, розвиток персоналу, тощо.

Станом на 1 січня 2022 року **рівень охоплення соціальними послугами осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, територіальними центрами соціального обслуговування**, у порівнянні з показниками станом на 01.01.2021, зріс у 12 регіонах, а в цілому по країні показник становив 97,24 % (у 2020 році – 97,25 %).

Найвищий рівень цього показника у звітному році зафіксовано у Вінницькій, Донецькій, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській і Харківській (100 %), Одеській (99,77 %), Дніпропетровській (99,67 %), Волинській (99,14 %) та Житомирській (99,04 %) областях.

Зниження рівня охоплення соціальними послугами мало місце у 9 регіонах, у тому числі найбільше у Львівській області – до 81,29 % (у 2020 році – 99,99 %), і цей показник є найнижчим серед інших регіонів.

Питома вага дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у сімейних формах виховання, у загальній кількості дітей даної категорії збільшилась, за підсумками звітного року на 0,6 в.п. (до 92,8 %), у порівнянні з показником 2020 року (92,2 %).

Найкращі показники щодо виховання дітей-сиріт у сімейних формах виховання мають Харківська (99,8 %), Вінницька (99,1 %), Житомирська (98,2 %), Волинська (97,7 %) та Рівненська (97,1 %) області.

Найнижчі показники у 2021 році зафіксовано у Закарпатській (86,9 %), Донецькій (87,0 %), Одеській (87,3 %), Миколаївській (87,6 %), Запорізькій (89,2 %) та Луганській (89,6 %) областях.

За підсумками звітного року **кількість кримінальних правопорушень, вчинених проти життя та здоров'я особи** (у розрахунку на 10 тис. осіб населення) становила 8 од. (у 2020 році – 9 од.), і у регіональному розрізі коливалася в межах від 6 од. у м. Києві, Одеській до 17 од. у Херсонській областях.

Позитивна динаміка щодо зниження кількості кримінальних правопорушень, у порівнянні з показниками 2020 року, мала місце у 12 регіонах (Житомирській, Черкаській, Чернігівській, м. Києві, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Вінницькій, Волинській, Запорізькій, Одеській та Чернівецькій областях), в той час як у 5 регіонах спостерігалось незначне збільшення кількості правопорушень.

Напрямок **«РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЯКІСТЬ ДОВКІЛЛЯ»** включає показники, які характеризують ситуацію в сфері екології та ефективність здійснення природоохоронних заходів.

На сьогодні рівень забруднення атмосферного повітря великих міст і промислових регіонів є високим, незважаючи на спад виробництва в Україні.

Довідково: за даними, опублікованими на сайті Держстату у розділі «Багатогалузева статистична інформація / Регіональна статистика / Економічна статистика / Економічна статистика / Навколишнє природне середовище», у 2020 році викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел склали 2238,6 тис. т. або на 220,9 тис. т. (на 9,0 %) менше ніж у 2019 році.

Основними забруднювачами атмосферного повітря залишаються підприємства добувної і переробної промисловості, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, викиди забруднюючих речовин яких складають більше 90 відсотків від загального обсягу викидів в атмосферне повітря в Україні.

Порівняно з попереднім роком, у 2020 році збільшення **викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення у розрахунку на одиницю населення** відмічалось у 7 регіонах, найбільше у Одеській (на 40,7%), м. Києві (на 38,4%), Луганській (на 15,2%), Черкаській (на 9,8%) та Тернопільській (на 8,4%) областях.

Причинами надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря регіону є: робота підприємств в умовах зношеності основних фондів, недосконалості технологічних процесів базових галузей промисловості, недостатня забезпеченість останніх очисними спорудами для уловлювання та утилізації забруднюючих речовин, введення в дію нових підприємств.

Серед основних джерел забруднення атмосфери у м. Києві є підприємства енергетики (теплоелектроцентралі), підприємства будівельної індустрії, машинобудівної, хіміко-фармацевтичної, харчової промисловості. До проблем забруднення атмосферного повітря слід віднести також збільшення кількості автономних котельень в місті, оскільки у зв'язку зі зростаючими темпами забудови міста спостерігається невідповідність в реальній спроможності підприємств енергетики забезпечувати відпуск тепла споживачам. На даний час централізовані міські тепломережі є і так перевантаженими, і приєднання додаткових споживачів потребує встановлення додаткового теплогенеруючого обладнання відповідної потужності. Досягнення зазначеного без шкідливих наслідків для довкілля міста (використання сучасних прогресивних котлоагрегатів з максимально низькими показниками емісії забруднюючих речовин, провадження енергозберігаючих технологій, вирішення проблеми досягнення мінімальних втрат на шляху транспортування тепла до споживачів тощо) є досить актуальним питанням задля гарантування вимог екологічної безпеки в місті.

В цілому, основними причинами, що зумовлюють незадовільний стан атмосферного повітря у населених пунктах, є застарілі технології та устаткування, на базі яких функціонують підприємства, недотримання підприємствами режиму експлуатації пилогазоочисного обладнання, нездійснення заходів із зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин до встановлених нормативів, низькі темпи впровадження сучасних технологій очищення викидів тощо.

В той же час у звітному році 18 регіонами було зменшено викиди забруднюючих речовин, найбільше – Харківською (на 150,5%), Херсонською (на 44,9 %), Київською (на 24,7%), Вінницькою (на 24,3%) та Івано-Франківською (на 24,1%) областями, що призвело до загального зменшення викидів в цілому по Україні на 7,0%.

Проблема утворення відходів набула в наш час глобального характеру і стала невідкладним питанням державної політики. Зростаюча кількість відходів і підвищення пов'язаної з ними небезпеки негативно впливає на стан навколишнього природного середовища, особливо на місцевому рівні. Домінуючим способом управління з відходами у 2020 році, як і у попередні роки, залишалось їх видалення.

Середня частка відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти або спалених (без отримання енергії) у загальному обсязі утворених відходів в Україні в 2020 році складала 59,7 %, що на 5,5 в. п. більше, ніж у 2019 році.

Найбільша частка відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти або спалених, у загальному обсязі утворених відходів, спостерігалась

у Одеській (130,7 %), Закарпатській (111,7 %), Чернівецькій (91,5 %), Миколаївській (83,7 %) та Луганській (83,2 %) областях. Регіонами з найменшою часткою таких відходів є Тернопільська (13,0 %), Вінницька (13,5 %) та Черкаська (19,4 %) області.

Враховуючи глобальний характер проблеми, необхідно сформувати соціально адекватну систему поводження з відходами та розробити сучасну стратегію поводження з ними.

У 2020 році **частка населених пунктів, у яких впроваджено роздільне збирання ТПВ** (у загальній кількості населених пунктів регіону) зростає у 19 регіонах, найбільше у Закарпатській (на 11,0 в. п.), Харківській (на 3,7 в. п.), Вінницькій (на 1,9 в. п.), Івано-Франківській, Черкаській (на 1,7 в. п.), Волинській (на 1,6 в. п.) областях та в цілому по Україні з 5,1% до 5,8%.

Лідерами серед регіонів за цим показником є Закарпатська (30,7 %), Тернопільська (20,0 %) та Харківська (16,0 %) області.

Довідково: за інформацією, наданою Міндовкілля, для здійснення відповідного розрахунку показника «Обсяги викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел на 1 млрд. гривень валового регіонального продукту, тис. тонн» міністерство щороку отримувало інформацію про обсяги валового регіонального продукту, млн. грн. із офіційних даних Держстату. Оскільки станом на травень 2022 року такої інформації Держстатом не оприлюднено і на офіційному сайті зазначено, що у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики зупиняють оприлюднення статистичної інформації та поновлять її після завершення встановленого законом терміну, для подання статистичної та фінансової звітності.

Ураховуючи зазначене, Міндовкілля не може здійснити вказаних розрахунків та надати Мінрегіону необхідну інформацію для проведення моніторингу соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за 2021 рік.

III. Висновки та пропозиції

З метою створення умов для подальшого динамічного, збалансованого розвитку регіонів України пропонується:

Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади

1. Проаналізувати стан соціально-економічного розвитку регіонів за 2021 рік, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, та забезпечити проведення аналізу негативних тенденцій розвитку відповідної сфери й прийняття оперативних управлінських рішень щодо вирішення проблемних питань.

2. Врахувати результати даного моніторингу під час прогностичного моделювання в питанні відновлення та забезпечення соціально-економічної стабільності України після завершення бойових дій

3. Забезпечити ефективну співпрацю центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з подолання негативних тенденцій та вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем, спричинених військовою агресією російської федерації проти України, як під час воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64, так і у післявоєнний період.

4. Продовжити роботу по проведенню оцінки потреб моніторингу на регіональному рівні та формуванню переліку статистичних даних, з метою оцінки стану соціально-економічного розвитку регіонів на основі єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіонів та територіальних громад.

5. Продовжити роботу щодо проведення моніторингу стану соціально-економічного розвитку регіонів України з метою відслідковування впливу військової агресії російської федерації проти України.

6. Продовжити роботу щодо запровадження у 2022 році експериментального проекту моніторингу завданих пошкоджень та руйнувань по регіонах України внаслідок військової агресії Російської Федерації, на основі геоінформаційної системи, та проведення відповідного розрахунку завданої шкоди, в тому числі в розрізі окремих регіонів, територіальних громад та населених пунктів у порівнянні з їх станом до початку повномасштабного вторгнення російських військ та територію України.

7. Проаналізувати Державну стратегію регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки на предмет необхідності внесення змін, з урахуванням наслідків військової агресії російської федерації проти України, та сприяти взаємоузгодженості документів стратегічного планування розвитку регіонів з її цілями та пріоритетами.

8. Сприяти спрямуванню реалізації державної регіональної політики на відновлення і відбудову пошкодженої або зруйнованої інфраструктури регіонів і територіальних громад та створення передумов для стимулювання їх економічного зростання.

9. Сприяти ефективному публічному інвестуванню та залученню додаткових ресурсів для досягнення цілей державної регіональної політики.

10. Вжити невідкладних заходів щодо забезпечення стабільної роботи підприємств, які мають стратегічне значення для розвитку регіональних економік, зокрема тих, що допустили спад обсягів виробництва продукції або працюють збитково, мають значний обсяг заборгованості з виплати заробітної плати та податковий борг.

11. Забезпечити реалізацію Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

12. Сприяти у наданні позик на покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів.

13. Забезпечити своєчасне перерахування трансфертів з державного бюджету відповідно до розпису асигнувань державного бюджету на відповідний період.

14. Здійснювати моніторинг виконання місцевих бюджетів та надання відповідних рекомендацій місцевим фінансовим органам.

Рекомендувати обласним та Київській міській державній адміністраціям:

1. Забезпечити розгляд стану соціально-економічного розвитку регіонів за 2021 рік, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, на засіданнях колегій

обласних та Київської міської держадміністрацій, та за результатами розгляду підготувати пропозиції щодо шляхів вирішення проблемних питань, що гальмують розвиток регіонів, спричинених військовою агресією російської федерації проти України.

2. Підготувати пропозиції щодо перегляду регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації з урахуванням останніх тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів з метою подолання негативних тенденцій та вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем, спричинених військовою агресією російської федерації проти України, як під час воєнного стану в Україні так і у післявоєнний період.

3. Передбачити спеціальні механізми та фінансові інструменти для відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок військової агресії російської федерації проти України.

4. Розглянути питання щодо визначення особливостей стратегічного планування регіонального розвитку та стимулювання розвитку регіонів із врахуванням необхідності першочергового відновлення уражених територій.

5. Забезпечити ефективне використання залучених ресурсів, зокрема, на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, розгляд таких проектів, що розроблені на основі плану заходів з реалізації відповідної регіональної стратегії розвитку та спрямовані на розвиток регіону.

6. Забезпечувати концентрації ресурсів на підтримку SMART-спеціалізації регіонів.

7. Вжити заходів щодо залучення допомоги у сприянні забезпечення умов для повернення мешканців регіонів, територіальних громад та населених пунктів, які вимушено покинули місце проживання у зв'язку із бойовими діями на відповідній території.

8. Створювати умови для сприятливого економічного середовища розвитку підприємництва та, відповідно, створення робочих місць з гідною заробітною платою.

9. Вжити заходів щодо забезпечення продовольчої безпеки як в умовах воєнного стану, так і в післявоєнний період.

10. Сприяти збереженню покращенню обізнаності громадян про соціально-економічний розвиток в регіон та громаді.

11. Сприяти покращенню інвестиційного клімату в регіонах.

7. Активізувати роботу з реалізації інвестиційних проектів в агропромисловому комплексі, у тому числі щодо розбудови його інфраструктури.

8. Сприяти запровадженню інноваційних і новітніх технологій в агропромисловому комплексі.

9. Здійснити заходи, спрямовані на стабілізацію та розвиток галузі тваринництва.

10. Сприяти залученню до організованого аграрного ринку суб'єктів малого та середнього підприємництва в частині реалізації сільськогосподарської продукції.

11. З метою зменшення споживання паливно-енергетичних ресурсів сприяти:

удосконаленню існуючих технологічних процесів на виробництві і оптимізації режимів, автоматизації і впровадженню систем управління;

розробленню нових енергозберігаючих і безвідходних технологій, обладнання і апаратів;

розширенню використання вторинних енергетичних ресурсів, насамперед, теплових;

запровадженню автоматизованих систем контролю та обліку споживання паливно-енергетичних ресурсів, сертифікованих систем енергоменеджменту.

13. Для підвищення рівня впровадження енергозберігаючих джерел світла у зовнішньому освітленні населених пунктів сприяти:

розробці і затвердженню (у разі відсутності) Правил благоустрою населених пунктів;

поширенню міжмуніципального співробітництва у сфері зовнішнього освітлення населених пунктів;

створенню умов для залучення інвестицій, дешевих міжнародних кредитів та/або грантів на розвиток інфраструктури, впровадженню сучасних методів і технологій у сфері зовнішнього освітлення;

проведенню інформаційної компанії щодо зменшення обсягів споживання електроенергії.

14. Забезпечити проведення своєчасної та у повному обсязі оплати праці працівників бюджетних установ і розрахунків за енергоносії та комунальні послуги, які споживаються бюджетними установами, не допускаючи будь-якої заборгованості з таких виплат.

15. Забезпечити неухильне дотримання норм Бюджетного кодексу України щодо проведення в першочерговому порядку розрахунків за захищеними видатками.
